

ЛУДВИГ

Давид Албахари

Наслов на оригиналот
Ludvig, David Albahari
Stubovi Kulture, Beograd

Copyright © 2007 by David Albahari

Copyright of the translation © S. Fischer Foundation by order of
TRADUKI

The publication of this work was promoted by TRADUKI, a literary network, which the Federal Ministry for European and International Affairs of the Republic of Austria, the Federal Foreign Office of the Federal Republic of Germany, the Swiss arts council Pro Helvetia, KulturKontakt Austria, the Goethe-Institute, the Slovenian Book Agency and S. Fischer Foundation are members of.

traduki

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека «Св. Климент Охридски», Скопје

ISBN 978-608-221-038-4

ЛУДВИГ

Давид Албахари

Превод

Александар Прокопиев

Поминаа многу години откако последен пат го видов Лудвиг. И тогаш веќе беше стар, тоа не можеше да се сокрие, а ни тој, мора да се каже, не се обидуваше да го направи тоа невидливо. Но без оглед на сè, односно, токму поради сево ова, во еден миг почувствував злоба која не се ни обидов да ја потиснам, иако тогаш Лудвиг ми беше свртен со грбот и не можеше ништо да види на моето лице. Така и му треба, се сеќавам дека помислив, и треба да биде стар како излижан ѓон, како расипано јајце, како камен смачкан во планински поток. Еднаш една жена, геолог по професија, ми покажуваше камења со различни големини и ми ја соопштуваше нивната приближна старост и времето кое било потребно за водата, воздухот и ветрот да се вообличат во формите што ги држевме во рацете. Не мислам со тоа да кажам дека Лудвиг изгледаше толку стар, туку само сакам да го подвлечам и истакнам она што многумина го превидуваат, фактот дека јас, всушност, сум постар од Лудвиг, дека тој е, со други зборови, помлад од мене, и тоа две години и два или три месеца. Никогаш не го утврдив точниот датум на неговото раѓање, но факт е дека тој дошол на овој свет после мене, и дека, доколку работите не тргнат во спротивна насока, после мене од него и ќе си отиде. Се тегнам додека го запишувам ова, така што со лактот морам да ја придржувам хартијата. Некаде прочитав дека тегнењето, како и прозевањето, може да биде знак

на возбуда, иако повеќето луѓе ги поврзуваат токму со спротивното значење, со замор и досада, како и со одење на починка, што за мене, барем во овој миг, никако не важи. Ништо во овој момент не е толку оддалечено од мене како помислата за одење на починка; никогаш креветот не ми бил толку непривлечен и одбивен, дури и гнасен кога ќе помислам на изгужваните чаршави, вешто сокриени под затегнатата прекривка; единствено на што мислам е Лудвиг и единствено што ме исполнува со спокојство е помислата дека тој изгледа постар од мене, како според цртите на лицето, така и според држењето, а за облеката и да не зборувам. Накусо, се тегнам од возбуда, набрзо ќе почнам да се прозевам поради недостиг на воздух, поради чувството на гушење предизвикано од возбудата, од радоста, всушност, најпосле го изговорив она ми тежеше сите овие години, така што се чувствував како принцеза на зрно грашок: колку душеци и да поставеа помеѓу мене и она за што принудно молчев, купче или два пати по толку, тоа подеднакво ме боцкаше и постојано во текот на ноќта се превртував, стенкав и се виткав како црв во залудниот напор да избегам од тие проголтани зборови, во постојан страв дека еднаш, некаде длабоко во мене, ќе почнат да гнијат, па постојано ќе одам следен од смрдеа која се крева до небо, а и понатаму. Што понатаму, каде понатаму, зар има понатаму од небото, веќе ги слушам заглушувачките прашања на оние кои секогаш се огласуваат кога мојот глас ќе се чуе на радио или телевизија, значи, кога и да е кога мојот глас повеќе не е мој, туку е само модификација на мојот вистински глас, тогаш тие се дерат и по-

тегнуваат најразновидни аргументи, кои веќе толку пати се повторувани, што не носат во себе никакво значење, но секогаш е така, секогаш најмногу се лутат оние кои би требало да молчат, а молчат оние чии зборови сепак добро би ни дошле, иако малку се таквите, и зборови и луѓе, луѓе можеби помалку отколку зборови, но сепак ги има, кога сега би застанал и би размислил, сигурно би се сетил на некој, можеби дури и на неколку, и сите би биле неми, сосема неми, и само очите би им биле раширени онака како што се шират кога најпосле ќе направиме увид кој никогаш претходно не сме го направиле, но малку ги има, и такви увиди и такви личности, така што, сè на сè, повеќето се дерат, мавтаат со рацете и ми наденуваат различни имиња и не кријат дека ќе бидат среќни кога конечно ќе замолчам. Со други зборови, кога ќе отидам таму каде што јазикот повеќе ништо не значи, каде владеат тишината и мракот. Никогаш не престана да ме вџашува способноста на луѓето да мразат. Ме изненадуваат другите кога ме мразат мене, а ме изненадува и омразата во мене кога ги мразам другите. Јалово е да се мрази, рече Лудвиг и со тоа ќе се согласам, дури и тогаш кога го мразам поради тоа што тој го рекол тоа. Не знам како тој го постигнува тоа, од каде му се сите оние реченици кои подеднакво наоѓаат место во валканите дневници на наконтените гимназијалки и блескавите роковници на службениците во финансиските институции. И во автобусите на градскиот превоз, што морам да ги користам бидејќи, за разлика од Лудвиг, јас не возам автомобил, никогаш не сум возел и никогаш немам намера да го возам, во тие автобуси,

значи, понекогаш исто така слушам како го спомнуваат Лудвиг и дури ги наведуваат неговите реченици, не само за омразата, туку и за други работи, вклучувајќи ги војната и мирот, риболовот и цената на магдоносот на најголемиот градски пазар. Доволно да ми се слоши, што се случило, и тоа не само еднаш. Повеќе пати сум осетил бранови на мачница кога името на Лудвиг било спомнато во посебно деликатни ситуации, иако секој пат кога ќе се случи тоа сум успевал да се воздржам и вешто да се извлечам од јавниот простор каде што сум се наоѓал, а потоа трчајќи ќе се упатев во тоалет и таму повраќав колку ми душа сака, со тоа што тоа помалку може да се нарече обично повраќање, а повеќе кинење на утробата, бидејќи тоа се такви напрегања, такви внатрешни грчења, што навистина сум бил убеден дека стомакот ќе ми се преврти наопаку, како ракавица или поткошула, а потоа, кога тоа ќе завршеше, за цела среќа никогаш не траеше предолго, се враќав во оној ист јавен простор како ништо да не се случило, само што очите ми беа малку закрвавени. Еднаш тоа се повтори три пати: таман што ќе се средев и ќе се вратев, уште доволно собран, морав, затоа што некој неразумно повторно ќе спомнеше некои зборови на Лудвиг, полека да се прикрадам до вратата и тогаш, без двоумење да потрчам кон тоалетот. Клозетската шолја е најголемата мера на самотија која може да ја стрефи некоја личност. Нема ништо посамотно и поболно од наведнување над клозетска шолја и соочување со мирната површина на водата во неа, особено кога желудникот по трет пат, во кус временски период, се напнува нешто да исфрли од

себе иако во него одамна веќе нема ништо. Но, така е тоа со Лудвиг: ако не може ништо да ви земе, ќе ви го земе тоа ништо, тоа е барем едноставно. И повторно помислувам дека некој, врз основа на овие мои зборови, би можел да помисли дека имам нешто против Лудвиг, иако вистината е сосема поинаква и јас никогаш не сум бил меѓу оние кои нешто му забележуваа. Не инсистирав јас на тоа дека Лудвиг заслужува секаква пофалба, туку тоа беше тој, додавајќи дека нашата книжевност, нашата уметност, нашиот целокупен дух, би можело да се каже, никогаш не би биле тоа што се да не беше тој. Тој сам, рече Лудвиг, во еден величествен напор, го промени текот и ритмот на нашиот дух, како што самиот, во не помалку величествен напор, изведе гола проза од стегите на провинцијализмот и затвореноста во зачмаениот свет на паланката и ја поведе по патот кој се влева во широката река на европскиот книжевен израз. Може Лудвиг да зборува што сака, проблемот е само во тоа што јас бев на тој пат пред него, а тоа Лудвиг никогаш не го призна, иако знаеше што направил, односно, знаеше дека едноставно ме прегази како некој забревтан валјак, претворајќи ме во дамка, во лепенка на тој ист пат, дури и не вртејќи се да види како изгледам. А не личев на ништо, никој не личи на нешто кога ќе го прегази забревтан валјак, нема тука многу можности, не бев дури ни како пресуван лист, не бев ни како шарен станиол од бомбони кој некогаш, како деца, внимателно го рамневме со врвовите на ноктите и го диплевме во кутии за чевли. Лудвиг после рече дека не ме видел. Не е ни важно кому му го рекол тоа, не е важно од кого го слушнав, но самата изјава ме тера на смеење.

На тој пат немаше никој освен мене, единствено што можеше да се види на тој пат бев јас самиот, со други зборови, постоеше само еден начин да ме прегази на тој пат: тоа да го стори намерно. На крајот на краиштата, јас по тој пат сè уште одев крадешкум, главно во доцните часови или во токот на ноќта, а и дење ги користев сенките, но никако не може да се рече дека бев невидлив. Напротив, бев толку видлив што одредени луѓе, кои не морам да ги набројувам, бидејќи се знае кои се, значи, тие одредени луѓе, кои беа поврзани со одредени институции, кои исто така не морам да ги набројувам, и за нив се знае кои се, значи, тие одредени луѓе од тие одредени институции, јавно свртеа внимание на моето, како што речеа, несоодветно однесување кое остава гаден вкус во устата. Гаден вкус во устата!

Како однесувањето да може да се јаде! Со задоволство тие мене би ме изеле, знам, веќе мислат дека ме начнале, но јас сум отпорен плод, лачам сопствена одбрана, и оној кој ќе ме загризе може да очекува набрзо да почнат да му трнат забите. Тоа не е ништо страшно, трнењето е минлива појава, а најважно е да имаат заби, за разлика од мене, мене сите ми испаднаа во оној безочен налет на валјакот на Лудвиг. После некој ми рече дека моите заби се продаваат по многу висока цена, но не можев да утврдам дали тоа е точно и дали постои правен лек што тие заби, фигуративно речено, би ги вратил во вилицата на која ѝ припаѓаат. Меѓутоа, не е можеби ни толку страшно да ве згази валјакот на човекот кој, како што вели, ги изменил тековите на голата книжевност, а ни загубата на забите не е најстрашната работа на све-

тот, но страшно е, дури и ужасно, тој ист човек, на телевизиска емисија во која заедно учествувавме, да се сврти кон мене и да ме праша што воопшто сум барал на тој пат? Ако водителката на програмата тогаш не ми дадеше сосема мал знак, кој го сфатив како израз на нејзина поддршка, можев во истиот момент да станам и да си излезам, толку ми се смачи Лудвиг, а посебно ми се смачи кога ми се обрати после таа телевизиска емисија и предложи, бидејќи живеев блиску до студиото, да отидеме кај мене на кафе. Избегнувајќи да го погледнам во очи, измислив некој изговор, реков дека имам некоја друга обврска и тука пред него, иако немав ништо друго во план, влегов во такси и гласно, така што и Лудвиг можеше да слушне, изрецитирав некоја адреса на спротивниот крај на градот. А што направи тој? Тој отиде во мојот стан и, кога малку подоцна се појавив таму, го затекнав како пие кафе со мојата жена. Сега те спомнавме, рече мојата жена и плесна со рацете како да се обидува да фати молец. Образите ѝ беа румени, веројатно од ласцивноста со која ѝ зборувал Лудвиг, за толку кратко време тој можеше сешто да каже, и тоа со неверојатна брзина, неколку пати сум присуствувал на неговите вербални огномети, секој пат пред некоја друга женска личност, и секогаш одново се уверував дека бил во право оној поет кој напишал дека, кога му се додворуваме на некој, всушност се додворуваме себеси со коса до појас, единствено што Лудвиг не знаеше кога треба да застане.

Всушност, сосема е веројатно дека жените не го ни интересираа, а ни мажите, тоа веќе го знам добро,

не е важно како, некои работи никогаш не треба да се откријат, и сè што сакам да кажам е дека Лудвиг уживаше во себе повеќе отколку што кој било друг уживаше во него, и тоа, изгледа, секогаш му беше доволно. Поминаа многу години откако го видов последен пат, но не верувам дека во тој поглед било што се изменило, освен што, се разбира, тој го достигна врвот на славата. Би можел веднаш да додадам дека некои од нас мораа за тоа да платат одредена цена и да исчезнат или да се повлечат од главната книжевна сцена, која сега во целост му припаѓа на Лудвиг и на оние кои му аплаудираат, кои не прават ништо друго, всушност, освен што кажуваат пофалби и повторуваат сè додека устата не им фати пена, како Лудвиг е поголем од сè што нашата книжевност досега дала.

Лудвиг потполно сам ги промени тековите на нашата проза: кога ќе ја чујам таа реченица, би можел веднаш да се обесам, а тие сепак ја повторуваат до бесвест. Лудвиг ова, Лудвиг она, уште малку па, како кога станува збор за артистите и популарните пејачи, ќе произведуваат посебна облека под негово име, вклучувајќи и долна облека, чорапи и прслучиња. Лудвиг се разбира, за сето тоа ќе добива одреден процент, на изглед мал но сосема пристоен кога сè ќе се собере. А онаа вечер, кога го затекнав во мојот стан, со мојата зацрвенета жена, тој само презриво ми се насмеа, дури за момент, сосема краток момент, признавам, ја спушти дланката на половината на мојата жена, како да сакаше да покаже дека и таа, ако само го посака тоа, може да му припадне нему. И порано тој зборуваше дека пријателите делат сè, или како што рече тој, по тоа се знае дека се пријатели.